

**SCIENTIFIC PAPERS
OF THE UNIVERSITY OF PARDUBICE**
Series C
Institute of Languages and Humanities
5 (1999)

**Osady statku hradu Rychmburk v deskovém
vkladu z roku 1392**

Jaroslav Teplý
Ústav jazyků a humanitních studií University Pardubice.

ÚVODEM

Předkládaná studie představuje druhou část celku, týkajícího se statku hradu Rychmburk na sklonku čtrnáctého století. První část tohoto celku, první studie, byla věnována oněm osadám statku hradu Rychmburk, jež jsou v deskovém vkladu z 8. června roku 1392 lokalisačně nejasné nebo zanikly,¹⁾ tato předkládaná část druhá, druhá studie, zabývá se osadami v tomtéž deskovém vkladu lokalisačně zřetelnými. Vysledovat, jak na základu pramenných zpráv vypadaly osídlení a struktura držby v tomto regionu bude úkolem studie třetí, na obě předchozí navazující.

Pramenná základna studie je shodná se studií první, jsou to převážně prameny povahy věčné, listiny, vklady do zemských desek, pokud se dochovaly, zápisy do dvorských desek. Tento materiál dokresluje objekty v terénu a často i terén sám, jenž byl i s lokalitami zkoumán nejenom pomocí uvedených písemných pramenů, onomastiky a kartografického materiálu, ale u všech lokalit uvedených v textu přímo na místě.²⁾

Některými osadami tohoto deskového vkladu, zejména těmi, jež jsou lokalisačně problematické, zabýval se Josef Vítězslav Šimák, a to ve druhé části dvoudílné stati Příspěvky ke starému místopisu Čech.

Místní jména v Čechách Antonína Profousa registrují v jednotlivých svazcích všechny lokality zmíněného deskového vkladu, jak ty snadno lokalisovatelné, tak ty zaniklé. V lokalisaci zaniklých osad se ovšem závěry Šimákovy a Profousovy i závěry moje tu a tam liší.³⁾

Autor předkládané studie se lokalitami statku hradu Rychmburk zabýval po prvé na přelomu let padesátých a šedesátých, leč výsledky zůstaly v rukopisné práci, po druhé v publikaci Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku,⁴⁾ kde však lokalisace osad statku hradu Rychmburk zcela prioritní záležitostí není, takže některé otázky umístění osad nebyly probírány zevrubněji. Tato okolnost, jakož i úvahy o postupu osídlení a formování feudálních statků vedly k novému zabývání se problematikou a tím i ke vzniku obou studií.

-

Držba statku hradu Rychmburk je zachycena ve vkladu do zemských desek z 8. června roku 1392:

Smil de Rychmburgka protestatus est coram beneficiariis Pragensibus, quod hereditatem suam Rychmburgk castrum, Skutecz oppidum, Skuteczko, Zdiar, Radczicze, Lestinka, Malynne, Kwasycze, Janowicze, Kameniczka, Wyr, Zhorz, Hniewieticze, Mirzetin, Lessany, Bezwezczie, Daleticze, Sstiepanow, Lhota, Otradow, Ranna, Woytiechow, Pokrzikow Ozzeticze, Hlynsko oppidum, Strana, Blatne, Przerostle, Studnicze, Wytanowicze, Camenicze, Chlum, Lhota, Genygow, Kladne, Dyedowa, Vdrzissie, Kruna, Rybne Czeske, Rychnow, Kameniczka pusta, Perarecz, Kutrzin, Zbeznow, Senowa, Swratka oppidum, Swratuch, Radymye, Radymicze, Lozicze, Wbrodu, Robun, Dolany, Chlumietin, villas integras cum curiis rusticalibus, in Holetin, in Krzyzanow, in Rybne Morawske, in Bieley, in Srbczych, in Martinicych, in Zdyslaw, in Tynow toto, quidquid in eisdem villis habet, in Mikulowicz curiam cum duabus agriculturis cum curiis rusticalibus et censu, in Drazkow, in Gesenczan, Uherczicze, Ewanowicze, Pordubicze Mnichowe, Czrna, Nemosicky Male, villas integras, in Ostrzessanych toto, quidquid ibi habet, cum agris, pratis, siluis, piscinis, riuis, fluminibus, curiis araturarum, censibus, montibus, vallibus, pomeriis et ortis et omni libertate ad ea pertinente vendidit Otto de Byelina dicto Bergow et Boczkoni de Podiebrad pro decem millibus sexagenarum grossorum, et fassus est, se easdem pecunias ab eis plene percipisse et eis de dicta hereditate hereditarie condescendit. Disbrigare debet ipsemet et [sic], omnes in solidum etc. Actum a. d. M CCC LXXXII Sabbato quatuor temporum Pentecostes.

[Smil z Rychmburka prohlásil před očima šlechticů pražských [= pražského soudu], že dědictví své Rychmburk hrad, Skuteč městečko, Skutičko, Ždár, Račice, Leštinka, Malinné, Rvasice, Janovičky, Kamenička, Vír, Zhoř, Hněvětice, Miřetín, Lešany, Bezděčí, Daletice, Štěpánov, Lhota, Otradov, Raná, Vojtěchov, Pokřikov, Oldřetice, Hlinsko městečko, Strana, Blatné, Přerostlé, Studnice, Vítanov, Kameničky, Chlumětín, Lhota, Jeníkov, Kladné, Dědová, Oldřiš, Krouna, Rybná Česká, Rychnov, Kamenice Pustá, Perálec, Kutřín, Zbožnov, Šenov (= Čachnov?), Svratka městečko, Svratouch, Radim, Radimice, Lozice, V Brodu, Rabouň, Dolany, Chlum, vsi celé s dvory selskými, v Holetíně, v Křižánkách, v Rybné Pusté, v Bělé, v Srbcích, v Martinicích, ve Zdislavi, v Týně, vše, cokoliv v těchto vsích má, v Mikulovicích dvůr [poplužní] se dvěma poplužními s dvory selskými a s úrokem, v Dražkovicích, v Jesenčanech, Uhřeticích, Vejvanovicích, Pardubičkách, Černé, Nemošičkách Malých vesnice celé, v Ostřešanech vše, cokoliv tam má, s poli, lukami, lesy, rybníky, potoky, řekami, dvory poplužními, úroky, horami i doly, sady, zahradami, se všemi výsadami k tomu příslušejícími, prodal Otovi z Bíliny řečenému Bergov a Bočkovi z Poděbrad za deset tisíc kop grošů a souhlasil, že tyto peníze od nich přijme a řečené dědictví jim dědičně postoupí. Placené bere sám [sic] v celosti [hotově]. Sepsáno roku MDCCCLXXXII v sobotu v suché dny po letnicích.]⁹⁾

Tímto uvedeným počtem osad byl na naše držební poměry sklonku čtrnáctého století statek hradu Rychmburk statkem značně rozsáhlým a řadil tím své držitele k významnější šlechtě.

Uvedený deskový vklad vypočítává hrad Rychmburk a k němu patřících jedenáct osad, rozložených v oblasti na pomezí dvou starých krajů, Chrudimska a Mýtska, z největší části na severním sklonu Českomoravské vrchoviny, v prostoru od Luže ke Svratce ve směru severojižním a od Vitanova k Pusté Rybné ve

směru západovýchodním. Druhá oblast, devět osad tohoto deskového vkladu, leží jinde, v severním Chrudimsku, na jih a jihovýchod od Pardubic, kde reliéf terénu je od Českomoravské vrchoviny zcela odlišný a kde klimatické podmínky jsou mnohem mírnější.⁶⁾

Těchto devět osad v deskovém vkladu představovalo zbytek statku hradu Pardubice, jenž sám ale v roce 1392 držiteli statku hradu Rychmburk již nepatřil. Příčinou toho je, že původně byly statky hradů Rychmburk a Pardubice zcela samostatné a ani spolu nesousedily. Rod erbu půlkoně získal statek hradu Pardubice ve dvacátých letech čtrnáctého století a zvětšil jej. Někdy na přelomu padesátých a šedesátých let čtrnáctého století získal také statek hradu Rychmburk. V roce 1384 začal však vleklý soudní spor o odúmrtí, v němž rod erbu půlkoně - šlo tehdy o Viléma, řečeného Flaška, a jeho syna Smila Flašku z Pardubic - hrad Pardubice a pět osad z jeho statku ztratil, devět osad z tohoto statku však v jejich držbě zůstalo. Takto bylo těchto devět osad připojeno ke statku hradu Rychmburk⁷⁾ a rozdělení na dvě oblasti je v deskovém vkladu dobře patrné.

První část deskového vkladu, počínající hradem Rychmburk - *castrum Rychmburgk*, je vlastní statek hradu Rychmburk. Rozkládal se na české straně Českomoravské vrchoviny jednak ve větších nadmořských výškách, jednak v podhůří, u řek Novohradky a Krounky, kde, v okolí Luže, jsou nadmořské výšky hodnot menších. Územně navazoval tento prostor jižně a jihovýchodně od Luže proti tokům řek Novohradky a jejího přítoku Krounky⁸⁾ na prostor ležící okolo hradu Rychmburk, ale ani tato část rychmburská, ani ona u Luže, s částí držby u Pardubic územně nesouvisely.

Tato držba u Pardubic, druhá část deskového vkladu, začíná lokalitou *in Mikulowicz curiam...*, za níž pokračují osady další, jež všechny leží od Pardubic na jih a na jihovýchod, statek hradu Rychmburk je držel některé v úplné, jiné v dílové držbě.

-

V předkládané studii půjde tedy o osady z deskového vkladu z roku 1392 lokálně zřetelné a dosud existující. V jejich seřazení dochováváme pořadí deskového vkladu z roku 1392; na příslušném místě pořadí uvádíme jako hesla i osady probrané již ve studii první (osady nezřetelné a zaniklé) a u jednotlivých hesel lokalit na tuto první studii odkazujeme.⁹⁾

LOKALITY

Rychmburgk castrum - Rychmburk hrad (v obci Předhradí, 1456: **Przedhradij**), o. Chrudim.

420 m; 3 km východojihovýchodně od Skutče.

V deskových vkladech z let 1325 a 1392 je Rychmburk označen jako *castrum*, "hrad". Ačkoliv v šestnáctém a v osmnáctém století prošlo těleso hradního jádra přestavbami, uchovalo si dodnes podobu hradu, jehož původní bergfritová dispozice je ještě dobře čitelná. Před jádrem leží opevněné předhradí - jeho místní jméno *Przedhradij* dokládá pramen pro rok 1456 - tvořící s hradním jádrem organický celek, pozoruhodný tím, že celý areál obou částí, jádra i předhradí, zčásti ještě opevněného, je prostorem dodnes obydleným. V hradním jádru je domov důchodců, v

předhradí žijí místní obyvatelé a některé domky slouží k účelům rekreačním; novější části obce Předhradí plynule navazují na část starou.

Procházíme-li Předhradím, jdeme tudíž, obrazně řečeno, po jevišti dějin mezi kulisami, tvořenými objekty stavební hmotné kultury od sklonku třináctého století až do nejsoučasnější současnosti.

Poprvé se výslovně o hradu Rychmburku a jeho držitelích mluví v deskovém vkladu ze 7. října 1325 slovy: *Hermannus de Mrdicz protestatus est coram baronibus Pragensis, quia diuisit filios suos a se, videlicet Ctiborium et Hermannum de Rychenberg, quibus dedit porcionem eorum denarios, quos habuit super castro Rychenberg, castro Tasonis.*¹⁾[Heřman z Mrdic prohlásil před pány pražskými (= pražského soudu), že oddělil syny své od sebe, totiž Ctibora a Heřmana z Rychmburka, jimž dal díl svých peněz, které měl na hradě Rychmburku, hradě Tasově.]

Heřman z Mrdic z roku 1325 patřil k erbu erbovního znamení jednoho lekna. Lze snad předpokládat, že také Tas [z Rychmburka] z tohoto deskového vkladu byl erbovního znamení lekna, i když jméno Tas v rodu erbu jednoho lekna obvyklé není.²⁾

V letech 1353, 1355 a 1361 zachycují deskové vklady zemských desek moravských na Moravě bratry Viléma a Závíše z Rychmburka a výslovně je označují za bratry Bernharda z Mrdic. Vilém a Závíš byli bratry Bernhardovými, pak to ovšem jsou další synové Heřmanovi, protože Heřman ve shora zmíněném deskovém vkladu z roku 1325 jmenuje vedle svých synů Ctibora a Heřmana (kteří dostali díl peněz na Rychmburce), ještě syny další, Vaňka, Jaroše a onoho Bernharda. S Vilémem a se Závíšem víme nyní tudíž o celkem sedmi jeho synech. Naše genealogické vědění o rodu erbu jednoho lekna se tím rozšířilo.³⁾

V letech 1349 - 1360 (?) držel statek a hrad Rychmburk Beneš z Vartenberka. Shora zmínění Vilém a Závíš mají v však v deskových vkladech let z let 1353, 1355 a 1361 predikát "*de Rychemberg*", což nasvědčuje tomu, že přestože měli držbu na Moravě a zřejmě tam i sídlili, uchovali si držební právo i k Rychmburku. Z toho pak lze usuzovat, že Beneš z Vartenberka byl jen držitelem zástavním.⁴⁾ Heraldické stopy jeho držby statku hradu Rychmburk nacházíme ve Skutči.⁵⁾

Okolo roku 1360 nastupuje jako držitel statku hradu Rychmburk rod erbu půlkoně. Nejprve to byli dva bratři, arcibiskup Arnošt (z Pardubic) a Vilém Flaška z Pardubic, po něm Vilémův syn Smil Flaška z Rychmburka. Po něm držel Rychmburk Arnošt Flaška z Rychmburka, syn Smilův. Posledním držitelem byl Jan Flaška z Rychmburka, jenž byl buď synem, spíše ale bratrem Arnoštovým; prameny jsou tu, jako tak často, nezřetelné. V roce 1439 rod erbu stříbrného půlkoně v červeném poli štítu tímto Janem Flaškou vymřel.⁶⁾

Skutecz oppidum - Skuteč, o. Chrudim.

410 m; 10 km severovýchodně od Hlinska.

První písemná zpráva o Skutči je ve smlouvě ze 6. února 1289, jejíž sepsání bylo vyvoláno snahou Václava II. o získání části Míšeňska výměnou za teritorium na pomezí východních Čech a Moravy. I když se, ač domluvena, transakce nakonec neuskutečnila, dochovala se listina o výměně, v níž je několik jmen hradů a opevněných míst v řečeném teritoriu, mezi nimiž slovy *...pro castris et municionibus... Wyschonis et Zkuts...* je zmíněna také Skuteč. Vydavatelem listiny byl míšeňský markrabě, cizímu prostředí a písaři lze přičítat, proč v listině jsou některá místní jména zkomolena.

Netýká se toto zkomolení ani tak slova *Zkuts*, jež je bezpochyby Skutčí, jako ve spojení s ní slova *Wyschonis*. Spojka "et" zřetelně říká, že obě místní jména patří k sobě, protože v listině jsou to jediná dvě místní jména, takto spjatá touto spojkou "et".

Výklad jinak nejasného místního jména vidím v tom, že *Wyschonis* je výšina, jež jako kóta 492 m dominuje nad jižním okrajem Skutče. Kdysi nesla hrad, jehož stopy byly již ovšem zničeny lámáním kamene, jež výšinu také poněkud sneslo. Tato výšina, dodnes Humperky či Humperka zvaná, má jméno z původní podoby "Höhenberg" či "Höhenburg"; středohornoněmecké "hoehe" dalo do novohornoněmčiny "Höhe", to jest výšina.

Soudím tudíž, že za místním jménem *Wyschonis* tají se české appellativum "výšina", uchované dodnes v poněmčené podobě pomístního jména koty 492 m "Humperky", že v listině ono shora citované místo *Wyschonis et Zkuts* je třeba číst jako "[hrad] Výšina a [osada] Skuteč."¹⁾

Zda v roce 1289 byla Skuteč osadou již městského typu, listina neříká. Mohla jí sice již tehdy být, ale právě tak se jí mohla stát i později. Kdybychom vycházeli z původního městského znaku, jímž byl polcený štít Vartenberků, přisoudili bychom městské atributy letům 1349 - 1360 (?), kdy statek hradu Rychmburk držel Beneš z Vartenberka, leč atributy městečka mohla Skuteč mít a vystačit s pečeti, znak mohl být větší pozdější.

Čtverouhlé tržiště svědčí o lokaci v terénní situaci pod hradem na křižovatce východozápadní a severojižní cesty. V roce 1392 říká deskový vklad výslovně *Skutecz oppidum*, (tržní) městečko na statku hradu Rychmburk.²⁾

Skuteczko - Skutičko, o. Chrudim.

367 m; 1,5 km západoseverozápadně od Skutče.

Za dnešního stavu poznání je těžko vyslovit se k otázce, jež se nutně musí vynořit: Jak je tomu se vzájemným poměrem stáří osad Skuteč a Skutičko? Je Skutičko "stará" Skuteč a Skuteč sídlištěm novějším, nebo je Skuteč sídlištěm starším a Skutičko bylo osídleno ze Skutče?

Pokud se vůbec chceme vyjádřit, lze snad vzít v úvahu, že Skuteč má purkrechtní půdorys a mohlo by tudíž jít o osadu s tržním právem, lokovanou pod hradem *Wyschonis*. Skutičko by potom zdobněním místního jména připomínalo dvojici Plzeň - (Starý) Plzenec (Plzeň, o. Plzeň; Starý Plzenec, o. Plzeň - jih), bez všech ostatních dokladů ovšem, prokazujících významnou roli Starého Plzece. Hypotese, na první pohled snad slibná, má však příliš mnoho mezer.¹⁾

Zdiar - Žďárec, o. Chrudim.

442 m; 1,5 km jižně od Skutče.

Místní jméno *Zdiar* z deskového vkladu z roku 1392 patří do skupiny místních jmen typu "Žďár" - Žďár, Žďárec, Ždírec, Ždírnice, Ždíry, jež *označují místa, kde byl les vymýcen a vypálen, aby se získala půda pro louky a pole*, jak říká Antonín Profous.

V Čechách je místních jmen typu Žďár" dvaapadesát, na Moravě a ve Slezsku osm; na statku hradu Rychmburk toto jedno. Zdobnění z původní podoby je v češtině časté a v místních jménech na statku hradu Rychmburk se s tímto jevem setkáme několikrát.

Co do původu patří do stejné skupiny také místní jména typu "Zhoř".¹⁾

Radczicze - Radčice, o. Chrudim.

432 m; 3 km jižně od Skutče.

Antonín Profous odvozuje místní jméno *Radczicze* z osobního jména Radek jako osadu *lidí Radkových*.¹⁾

Lestinka - Leštinka, o. Chrudim.

384 m; 2,5 km západně od Skutče.

Slovo "leština" označovalo porosty keřů lísky obecné, *Coryllus avelana*, rostoucí zejména na stráních. Lokalita Leština je skutečně situována na svažující se terase nad potokem Žejbro.¹⁾

Malynne - Malinné, o. Chrudim.

461 m; 2,5 km jihozápadně od Skutče.

Místní jméno má být odvozeno od místa, kde rostly maliny. Lze hledat souvislost s pomístním jménem lesní trati "Malinný".¹⁾

Kwasycze - Rvasice, o. Chrudim.

330 m; 6,5 km severovýchodně od Skutče.

Původní jméno osady *Kwasycze* se změnilo, patrně jako posměšná přezdívka.¹⁾

Janowicze - z. Janovice. (Pomístní jméno Janovice, obec Doly, o. Chrudim).

340 m; 5 km severovýchodně od Skutče.

O osadu v pravém slova smyslu zaniklou tu neběží, pouze zmizela z nomenklatury obcí a z jejich administrativního členění. Janovičky je skupina šesti popisných čísel. Buď jsou stavení na místě původní lokality *Janowicze*, nebo jsou v blízkosti zaniklé osady, jejíž místo zatím neznáme.

Nad skupinou stavení stojí ve svahu kostel Zvěstování P. Marie, barokní, leč s románskými stavebními články, písemně je zmíněn poprvé v roce 1349.¹⁾ Pomístní jméno skupiny stavení s kostelem je Janovičky, katastrálně patří skupina stavení i s kostelem do obce Doly (Doly, o. Chrudim).²⁾

Kameniczka - z. Kamenička.

Podle sledu osad v deskovém vkladu, podle konfigurace terénu a jeho засídlení lze tuto zaniklou osadu hledat proti proudu řeky Krounky jižně od osady Doly (Doly, o. Chrudim).¹⁾

Wyr - z. (?) Vír (Výr).

Podle sledu osad v deskovém vkladu a podle konfigurace terénu a jeho засídlení lze tuto osadu hledat proti proudu řeky Krounky jižně od osady Doly (Doly, o. Chrudim), v tom případě by šlo o osadu zaniklou. Není však zcela vyloučeno, že *Wyr* z deskového vkladu z roku 1392 je Vír (Vír, o. Žďár n. Sázavou).¹⁾

Zhorz - Zhoř, o. Chrudim.

381 m; 4 km východoseverovýchodně od Skutče.

Lokalita leží na východním úbočí strmého údolí Krounky s převýšením padesáti metrů nad jejím tokem. Východní úbočí údolí je stupňovité, nad Zhoří jsou dvě převýšené zalesněné plošiny, nepravé ostrožny s velmi strmými svahy. Ze severnější z nich je nález depotu husitských penězů. Ačkoliv místo vybízí k tomu, aby bylo využito k opevnění, zjevné stopy fortifikace na této ostrožně nejsou.¹⁾

Místní jméno "Zhoř" připomíná, že *osady* [místního jména typu Zhoř] vznikly na místech, kde byla půda k obdělávání získána pálením porostlin a celých lesů. V Čechách je místních jmen a derivací typu "Zhoř" dvacet, na Moravě jedenáct; na statku hradu Rychmburk je Zhoř tato jedna. Do stejné skupiny co do původu patří i místní jména typu "Žďár".²⁾

Místní jména typu "Zhoř" jsou pokládána za starší než typ "Žďár" a na Moravě jsou omezena na Tišnovsko, Velkomeziříčsko a Jihlavsko, zatím co v Čechách pokrývají území od Domažlic až do námi zkoumané oblasti.³⁾ Lze tu pronést předpoklad, že osídlování na Vrchovině pronikalo na Moravu z Čech, v případě naší Zhoře od Luže (Luže, o. Chrudim) proti proudu Krounky.⁴⁾

Hniewietcze - Hněvědice, o. Chrudim.

447 m; 4 km východojihovýchodně od Skutče. Místní jméno Hněvědice se odvozuje od osobního jména Gnevata > Hněvata, jež je v Podlažickém nekrologiu mezi lety 1224 - 1250.¹⁾

Obec Předhradí je "předhradím" hradu Rychmburk, obojí na ostrožně. Hněvědice leží východně od hradu za údolím Krounky ohraničujícím ostrožnu a nejsou tedy "podhradím" hradu Rychmburk. Naopak, jsou převýšeny o 40 - 50 metrů nad údolím a lze tudíž podle této polohy soudit, že mohou být osídlením starším než bergfritový hrad.

Zejména pak lze tak soudit vzhledem k tomu, že Hněvědice leží na východozápadní spojnici lokalit a oblastí pramenně zmíněných již ve dvanáctém století. Tato spojnice a nepochybně i stará komunikace se táhne od kostela sv. Havla v Kostelci (Vrbatův Kostelec, o. Chrudim) ke Skutči, odtud k Lažanům s románským kostelem sv. Václava, okolo hradu Rychmburk k Hněvědicům a od nich dál k východu do Litomyšlska. Na hradním ostrohu naproti tomu osídlení starší než ze čtrnáctého století zatím prokázáno nebylo.²⁾

Mirzetin - Miřetín, o. Chrudim.

480 m; 5,5 km jihovýchodně od Skutče.

Antonín Profous odvozuje toto místní jméno od osobního jména Miřata, jež je v Podlažickém nekrologiu.¹⁾

Osada leží v bočním údolí Krounky na jejím bezejmenném přítoku zleva, chráněna tak proti severozápadním větrům.

Lessany - Lešany, o. Chrudim.

487 m; 3,5 km jihovýchodně od Skutče.

Místní jméno je odvozováno od appellativa "les".¹⁾

Toto místní jméno patří do skupiny místních jmen s příponou -any, jež Vladimír Šmilauer pokládá za typ omezený jen nejstarší sídelní území.²⁾ Protože v sousedství Lešan jsou také Lažany (Lažany 443 m, o. Chrudim),³⁾ je v miniregionu dvoučlenná skupina místních jmen typu s příponou -any.

Leč ani Lešany, ani Lažany co do nadmořské výšky k nejstaršímu sídelnímu území nepatří, je tu nadmořská výška téměř pět set metrů. Obě tyto osady, ač položeny tak vysoko, místními jmény patřící do starého sídelního území, jsou vysvětlitelné snad tím, že jde o lokality ležící u cesty vedoucí z Moravy do Čech přes Vrchovinu.⁴⁾

K poloze a držebním poměrům osady Lažany:

Mezi lokalitami patřícími ke statku hradu Rychmburk v deskovém vkladu z roku 1392 Lažany nenalezneme. Nejde o písařské opominutí, jak by se na první pohled mohlo zdát, i když by písařská chyba byla vysvětlením rychlým a tím i lákavým. Deskový vklad je ale zcela korektní. Skutečnost je tuším jiná.

Soudím, že v roce 1392 byly Lažany samostatným vladyckým statkem, ke statku hradu Rychmburk se dostaly až v rozmezí let 1392 - 1456. Na překážku tomuto vysvětlení není, že je jako vladycký statek žádný písemný pramen nezachycuje, protože nebyl-li vladycký statek zcizen prodejem či darem, nebo neprošel-li odúmrtním řízením, nemusel se do pramenné základny vůbec dostat, nehledě již na tu okolnost, že k tomuto miniregionu je před rokem 1392 písemných pramenů méně než poskrovnu.

Za to ale v Lažanech samých jeden pramenný doklad jejich starobylého původu je, a to pramen hmotný, kostel sv. Václava, od původu románský. Nasvědčuje existenci vladyckého statku (a snad i sídla u kostela) v dobách, kdy hrad Rychmburk ještě nestál.⁵⁾ Svatováclavským patrociniem patří stavba ke kostelům u dálkových cest.⁶⁾

Bezwezczie - z. Bezděčí.

482 m; 2,5 km jihojihovýchodně od Skutče.

Osada *Bezwezczie* zanikla v sedmáctém století.¹⁾

Daleticze - z. Daletice.

470 m; 2 km jihojihovýchodně od Skutče.

Osada *Daleticze* zanikla v sedmáctém století.¹⁾

Sstiepanow - Štěpánov, o. Chrudim.

396 m; 1,5 km severně od Skutče.

Lokalita Štěpánov a Skuteč odděluje široké údolí Anenského potoka a obě lokality se svými kostely dominují panoramatu údolí, Skuteč úbočí jižnímu, Štěpánov severnímu.

Od Štěpánova něco přes kilometr severozápadně, na nepravé ostrožně nad Anenským potokem, jenž tu ostře ohýbá svůj tok a vstupuje do úzkého údolí, nachází se fortifikace dost rozsáhlá, rozměry spíše hrádek než tvrz, zvaná Hanusovy zámky. Dispozice její je okrouhlá, akropole o průměru dvaceti metrů je obehána dvojím valem a dvojím příkopem. Na jihozápadní straně proti plošině lze předpokládat příkop třetí, podlehnoucí ovšem již polní kultivaci.

Žádný písemný pramen nepřipomíná tuto fortifikaci přímo, snad jenom jméno a predikát v listině z roku 1403 a totéž jméno v protokolech z jednání o odúmrtí před dvorským soudem, počínajících rokem 1405. V obou pramenných zprávách je to Petr ze Štěpánova.²⁾

Fortifikaci dokládá ovšem tento predikát jen tehdy, pokud Petr žil na Hanusových zámcích a nikoliv ve dvorci ve vlastním Štěpánově, jež bychom hledali nejspíše v blízkosti kostela sv. Matouše. Ani to nelze vyloučit.³⁾

Existence Petra ze Štěpánova znamená, že ve Štěpánově budeme počítat s dělenou držbou, s částí lokality ke statku hradu Rychmburk a s částí jako s vladýckým statkem Petrovým.

Štěpánov se fortifikací Hanusovy zámky a osobou Petrovou poněkud vymyká z běžné řady lokalit na statku hradu Rychmburk a zasluhuje, byť pramenná základna je více než skrovná, zvláštní analyzy, jež bude součástí třetí, připravované a již shora zmíněné studie.

Lhota - Lhota u Skutče, o. Chrudim.

430 m; 3,5 km severovýchodně od Skutče.

Jestliže by osídlování postupovalo proti proudu Krounky, jak jsme uvažovali shora v hesle "Zhoř", patřila by sem i Lhota, jež leží na protilehlé, západní straně, na plošině nad strmým západním úbočím údolí Krounky. Že jde o půdu vzatou lesu a proměněnou v pole, řeknou pohledy na mapu a pohyb v terénu, všude okolo les, jen na jihozápad ke Zbožnovu a na západ ke Štěpánovu les není a výškové rozdíly jsou nevelké. Je tudíž pravděpodobnější, že osídlení tu postupovalo od západu, od Štěpánova. Dodnes je přístup od Lhoty na sever k Janovičkám a na východ, dolů po úbočí, obtížný, neboť Lhota je na terénní hraně nad prudkým údolním srázem.¹⁾

Odradow - Otradov, o. Chrudim.

502 m; 6 km jihovýchodně od Skutče.

Na řece Krounce (jsme však na jejím horním toku a průtokem vody je tato vodoteč, vyjádřeno terminologií naší doby, pouhým potokem) leží nedaleko od sebe dvě osady. Jižněji proti proudu Krounky je v jejím plošším údolí Krouna, severněji, asi kilometr po proudu Krounky, leží v jejím již hlubším údolí osada Otradov.

Osadu Otradov je třeba sledovat jak v terénu, tak v pramenech spolu s Krounou (viz níže heslo Kruna - Krouna). Nejstarší známou podobu obou místních jmen najdeme v listině z roku 1349,¹⁾ v níž Krouna má jméno *Grunaw superior*, Otradov pak *Grunaw inferior*. V deskovém vkladu z roku 1392 je Krouna *Kruna* a Otradov je již *Odradow*.

Jak dovedíme níže podrobněji, souvisí místní jméno jak v podobě *Grunaw superior*, tak v podobě *Kruna* - Krouna s osadníky německého jazyka, a totéž zřejmě platí i o starším jménu Otradova z roku 1349, jež zní *Grunaw inferior*. Jak však vyložit, že v roce 1392 nese tato osada jméno *Odradow*?

Zcela na severním konci Otradova, již mimo vesnickou zástavbu, stojí kostel sv. Bartoloměje. Při prvním pohledu je to zbarokovaná gotická stavba, nic mimořádného či neobvyklého na českém či moravském venkově. K severní zdi kostela přilehá sakristie, v jejímž východním průčelí je úzké ogivální okénko s trojlaločnou kružbou, vyšlo z ruky kameníka nepříliš zručného. V protilehlém západním průčelí sakristie je malé střílnové okénko. Kostel je obtočen hřbitovní zdí, před níž na západní straně lze uvažovat o stopě příkopu, na jižní straně, před hřbitovní zdí, je okraj říční terasy, plošina nad svahem, zdánlivě bezúčelná. Poskytovala by však prostor pro obydlí, řekněme pro sídlo.²⁾ Z pouhé vnější podoby nelze bez účasti archeologa víc povědět, leč poloha kostela za osadou na okraji terasy, s jistými stopami opevnění, umožňuje uvažovat o starším původu kostela sv. Bartoloměje v Otradově v pozdním období rané (= vnitřní) kolonizace,³⁾ a tím o mladším

původu zjevně německou kolonizací ovlivněné podoby místního jména *Grunaw inferior*.

Vzhledem k tomuto místnímu jménu je účast německých kolonistů v tomto mini-regionu velmi pravděpodobná, leč s toutéž pravděpodobností lze na základě polohy kostela sv. Bartoloměje jako otázku vyslovit předpoklad, zda tu nebyla starší osada česká, jež spolu s českým okolím cizí kolonisty převrstvila a vrátila se k domácímu jménu Otradov.⁴⁾ Svědčila by o tom jednak tato duplicita místního jména, jednak to, že osada, jeden a půl kilometru na severovýchod vzdálená, má v deskovém vkladu v roce 1392 jméno *Czeske Rybne*. Adjektivum *Czeske* mělo zřejmě odlišit dvě sousedící etnika.⁵⁾

Ranna - Raná, o. Chrudim.

485 m; 5 km severovýchodně od Hlinska.

Antonín Profous předpokládá v několika případech místních jmen v regionu ironický podtext. Výklad sice může na první pohled být poněkud konfusní, ale jeden reálný podklad má. Je to sklon k ironisaci tohoto druhu, jenž české toponomastice neznám nebyl a není dodnes; připomeňme, že nedalekému Vrbatovu Kostelci se tu říká "Hrbatý" Kostelec.¹⁾

U osady *Ranna* pokládá Antonín Profous za výchozí tvar adjektivum raný jako ekvivalent latinského *matutinus* = *frühzeitig*, tudíž hodiny předjitřní, domnívaje se, že osadě spáčů se ironicky říkalo Raná.¹⁾

Woytichow - Vojtěchov, o. Chrudim.

528 m; 6 km jihojihozápadně od Skutče.

Vojtěchov v zemích Koruny české příliš časté místní jméno není. Na Moravě jsou Vojtěchovy dva. Jeden Vojtěchov (Vojtěchov, osada obce Lísek, o. Žďár nad Sázavou) je u Bystřice nad Pernštejnem (Bystřice n. Pernštejnem, o. Žďár n. Sázavou), ve středověku byl osadou v teritoriu rodu erbu zubří hlavy. Lze jej spojovat s osobním jménem Vojtěch, jež se v rodu erbu zubří hlavy objevuje na počátku třináctého století.¹⁾ Druhý Vojtěchov je u Konice (Vojtěchov, osada obce Hvozď, o. Prostějov).

V Čechách jeden Vojtěchov, původně Albertsthal (Vojtěchov, osada obce Mšeno, o. Mělník), je pro naše srovnávání irelevantní, protože vzniká až v první polovině osmnáctého století. Zbývá tudíž v Čechách jen Vojtěchov náš.

Antonín Profous odvozuje toto místní jméno od osobního jména Vojtěch, jež se u nás rozšířilo po smrti sv. Vojtěcha v roce 997, Ladislav Hosák a Rudolf Šrámek říkají k místnímu jménu Vojtěchov totéž a dodávají, že obliba jména vzrostla s kultem sv. Vojtěcha po Břetislavově tažení do Polska v roce 1039.²⁾

Půdorysem je náš Vojtěchov shlukovou osadou, což mluví spíše pro dobu starší. Je-li tudíž tento Vojtěchov řekněme z jedenáctého století, souvisel by nejspíše s předpokládanou komunikací spojující *circuitum de Lubac*... [Libický újezd] (Libice nad Doubravou, o. Havlíčkův Brod) s oblastí *...cum pratis omnibus, que vocantur Napolickach*... [s lukami mnohými, jež jsou nazývána Na poličkách], tudíž s pozdější Poličkou (Polička, o. Svitavy). Citovanými slovy z listin jsou obě oblasti doloženy v polovině dvanáctého století.³⁾

Pokrzikow - Pokřikov, o. Chrudim.

497 m; 4,5 km jižně od Skutče.

Vzdor své oblibě, odvozovat místní jména od jmen osobních, u lokality Pokřikov tak Antonín Profous nečiní, a protože osobní jméno * Pokřik doloženo nemá, myslí tudíž na apelativum "pokřik" a na analogii s místními jmény s příponou -ov.¹⁾

Poznámky:

Úvodem

1. Teplý, J.: K lokalizaci některých osad statku hradu Rychmburk v deskovém vkladu z roku 1392, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, Institute of Languages and Humanities, 4/1998, Pardubice, s. 129 - 170.

2. Viz soupis pramenů, literatury a pomůcek.

3. Šimák, J. V.: Příspěvky k starému místopisu Čech II, Časopis Společnosti přátel starožitností 51-53/1943-1945 s. 51, 58, 64, 67-70; tyž: České dějiny I/5 Středověká kolonizace v zemích Českých, Praha 1938; tyž: Místopisné drobnosti, Český časopis historický 39/1933 s. 327 - 341; v tomto posledním příspěvku ale Josef V. Šimák žádnou lokalitu statku hradu Rychmburk nezmínil. Profous, A. - Svoboda, J. - Šmilauer, V.: Místní jména v Čechách I - V, Praha 1949 - 1960. Prvním, kdo se zabýval hradem Rychmburk a jeho panstvím byl Brichta, A.: Bývalé panství Richenburské, Památky archeologické 1/1857, s. 162 - 175. Stanovisko autora této studie k dílům Josefa V. Šimáka a Antonína Profousa viz ve studii citované v pozn. 1.

4. Viz pozn. 7.

5. RT I s. 547.

Postoupení statku hradu Rychmburk Otovi z Bergova a Bočkovi z Poděbrad v roce 1392 byl akt bez pochyb fiktivní, protože Smil z Rychmburka a po něm jeho dva synové statek drželi dál. Tuto fiktivnost deskového vkladu vysvětlujeme tak, že v roce 1392 mohl mít Smil z Rychmburka oprávněné obavy z možných akcí Václava IV. a jeho okolí proti sobě, protože v panské jednotě byl mužem dost významným. Po odúmrtím sporu z let 1384 - 1390 se jeho příslušnosti ke šlechtické jednotě nelze divit, ještě méně udivuje, že se hleděl bezpečit fiktivním postupem svého statku, obávaje se konfiskací v případě neúspěchu odboje. K záležitosti odúmrtího sporu let 1384 - 1390 zevrubně Šebek, F., viz následující pozn. 7.

V připojeném překladu deskového vkladu v hlavním textu byly lokality po dobré úvaze uvedeny ve tvaru platném dnes, takže ku př. *Kwasycze* jsou Rvasice, *Chlum* je Chlumětín, *Rybne Morawske* je Rybná Pustá atd.

6. Precisuji tu svoji nepřesnou formulaci tohoto místa ve studii citované v pozn. 1.

7. Ke statkům Rychmburk a Pardubice viz Teplý, J.: Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku, Pardubice 1997, s. 19 n. a 146 n.; odúmrtí spor nejlépe Šebek, F.: Doba pánů z Pardubic a vznik města in: Šebek, F. a kol: Dějiny Pardubic I, Pardubice 1990 s. 54 n.

8. Řeky Novohradka a Krounka jsou tu uvedeny v nynější nomenklatuře vodních toků. O vývoji jejich jmen ve studii citované v pozn. 1 v oddílu Lokality, heslo Kameniczka - z. Kamenička.

9. V předkládané studii je každé lokalitě věnováno samostatné heslo. Nejprve je tvar jména osady z deskového vkladu a dnešní český ekvivalent. Následuje nad-

mořská výška, mající zpřesnit obraz teritoria statku, jenž se s výjimkou osad u Pardubic rozkládal spíše v polohách vyšších; u zaniklé osady je výška udána tehdy, je-li její místo zjištěné alespoň přibližně. U každé lokality je vždy udán i okres podle Retrospektivní lexikon obcí 1850 - 1970 I - II, Praha 1978 (což dodržujeme i u osad zmíněných v textu, jež nejsou součástí deskového vkladu z roku 1392), dále vzdálenost od většího místa, převážně od Skutče, jež byla jedním z městeček statku hradu Rychmburk, u poslední skupiny osad od Pardubic. U mnohých osad uvádíme i etymologický výklad původu místního jména, je schopen leccos říci k otázkám osídlení.

Pokud byla osada (zaniklá, nebo lokalisačně nejasná) zpracována již ve studii citované v poznámce 1, uvádíme ji znovu, na místě kam patří ve sledu osad deskového vkladu a v poznámce na tuto studii odkazujeme. Do závěrečného shrnutí jsme kvůli větší přehlednosti a úplnosti tyto osady zařadili alespoň zmínkou.

Pramenné edice a literatura jsou citovány podle normy publikované ve Folia historica Bohemica 2/1980 s. 450 - 454, po prvé s plným bibliografickým údajem, potom už jenom zkratkou edice nebo autorem a zkráceným titulem. Z pomůcek nejsou v soupisu literatury uváděny běžné slovníky, jen některé práce speciální. Mapová díla, na něž se některá hesla odvolávají, jsou podle potřeby citována buď přímo v heslu, nebo v poznámkovém aparátu k jednotlivým heslům, ale v soupisu pramenů, literatury a pomůcek uváděna rovněž nejsou.

Poznámkový aparát studie je pro větší přehlednost členěn. První část (Úvodem) patří k úvodu studie, druhá část (Hesla lokalit) patří k heslům jednotlivých lokalit.

Hesla lokalit.

Rychburgk castrum

1. 1325: RT I s. 403; 1392: RT I s. 547; 1456: AČ XXXVII/3 s. 171 pozn. 9; soupis osad statku hradu Rychmburk z roku 1456, v němž je místní jméno *Przedhradij*, je z opisu Augusta Sedláčka z dvorských desek, kopie opisu archiv autorův. K místnímu jménu *Przedhradij*: Brichta, A.: Bývalé panství Richenburské, s. 165, rozlišuje Podhradí, část osady mezi hradem a hradbami a Předhradí, část osady od hradeb k jihu. K předchůdci hradu Rychmburk, jím předpokládané dřevěné tvrzi Radyně, viz níže heslo Hniewieticze - Hněvětice, pozn. 2.

Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze království Českého I - XV, Praha 1882 - 1927, zde I, s. 75 n.; Durdík, T.: Encyklopedie českých hradů, Praha 1995, s. 253 n.; Profous, A.: Místní jména v Čechách III, s. 622.

Ve svědecké řadě listiny z 28. 7. 1310, v níž Oldřich z Lichteburka se synem Jindřichem slibují věrnost Jindřichovi králi českému, čteme mezi svědky z Čech východních také jméno *Wilhelmus de Richenberch* 1310. - RBM II No 2230 p. 967. Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze II, s. 190 jej však klade na hrad Rychemberk u Liberka (Liberk, o. Rychnov n. Kněžnou).

2. Sedláček, A.: Hrady I, s. 79 klade Tasa do erbu jednoho lekna s výhradou, kdežto Šimák, J. V.: České dějiny I/5 Středověká kolonisace v zemích Českých s. 1264 tak činí bez výhrady.

Místní jméno Mrdice či Mrtice - 1325: *Hermannus de Mrdicz... dedit Mrdicz munionem cum curia aratura...* [Heřman z Mrdic... dává Mrdice tvrz se dvorem poplužním...] nemělo ve staré češtině obscénní význam, protože souvisí s "mrtvý";

"mrt" je odumřelé tlející jehličí a listí. Tvrziště je dodnes v bažině. Machek, V.: Etymologický slovník jazyka českého, Praha 1971³, s. 379 - 380.

3. 1353: ZDO I 240; ZDB III 44; 1355: ZDO I 351; 1361: ZDB IV 3; 1325: RT I s. 403. K bratřím Vilémovi a Závíšovi a k pramenným dokladům z let 1353 - 1361 srv. Černý F.: Ukazatel jmen k latinským zemským deskám brněnským a olomouckým, Brno 1914, s. 173, 273, 337, 367 a Sedláček, A.: Úvahy o osobách v stížných listech leta 1415 psaných, Český časopis historický 23/1917, Praha, č. 446 s. 342.

Otevřenou otázkou ještě zůstává, zda *Theodoricus de Reichenberg* (resp. *Theodricus de Reichenberg alias de Malhaticz*) v listinách ze 4. a 8. srpna 1390 je skutečně Děřichem z Rychmburka (*Předhradí... oppidum cum castro Rychmburk a Skuteč... distr. Chrudim*), jak tomu chce editorka regest; byl by pak nejspíše potomkem Vilémovým či Závíšovým z let 1353 - 1361. Neměl jsem však dosud možnost ověřit si jeho pečeť. - RBMV IV č. 154 s. 83, č. 156 s. 84, Index personarum et locorum, heslo Předhradí s. 400.

K Heřmanovi a k Bernardovi z Mrdic viz Teplý, J.: Heřmanoměstecký statek koncem 14. století, Východočeský sborník historický 1/1991, zvl. s. 17; týž: K dosavadním poznatkům o opevněném kostele v Kostelci u Heřmanova Městce, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 3/1997, zvl. s. 94, 109 a 111.

4. Sedláček, A.: Hrady I, s. 79; Šimák, J. V.: České dějiny I/5 s. 1264.

5. Viz heslo Skutecz oppidum, pozn. 2.

6. Rod erbu půlkoně nemá až dosud v české historiografii vyčerpávající monografii, obraz rodu je třeba si složit z několika porůznu publikovaných částí. Literaturu shrnul naposledy Šebek, F.: Doba pánů z Pardubic a vznik města in: Šebek, F. a kol.: Dějiny Pardubic I, s. 47 - 58, cenné jsou tu i jeho postřehy, vyjádřené v poznámkách k jednotlivým postavám. Tichý, J.: Poslední člen rodu pánů z Pardubic, Věstník české akademie věd a umění 52/1943 s. 199 - 121 dokládá na základě rozboru pramenných údajů názor vyslovený již dříve Josefem Jirečkem, že poslední mužský člen rodu, Jan Flaška, nebyl synem, nýbrž bratrem Arnošta Flašky; srv. Jireček, J.: Rodina arcibiskupa Arnošta z Pardubic, Památky archeologické 10/1871 - 1874 s. 711 - 718, zde s. 716.

Rod erbu půlkoně nazývejme přesněji rodem erbu stříbrného půlkoně v červeném poli štítu, abychom jej nezaměňovali s rodem Malovců z Malovic a dalšími větvemi rodu zlatého půlkoně v modrém štítu. - Kolář, M. - Sedláček, A.: Českomoravská heraldika I - II, Praha 1996 - 1997², zde II, s. 60 n.

Skutecz oppidum

1. 1289: RBM II č. 1467 s. 630-633. K okolnostem vzniku listiny z roku 1289 nejlépe Šusta, J.: České dějiny II/1 Soumrak Přemyslovců, Praha 1935, s. 398 n. O výklad místních jmen této listiny se pokusil Šimák, J. V.: Hrady Zebin a Wyschonis roku 1289, Český časopis historický 23/1917, s. 391 - 399. 1392; týž: České dějiny I/5 s. 1264 n.; Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze I, s. 93; Profous, A.: Místní jména v Čechách I, s. 793, heslo Humburky; týž: Místní jména v Čechách IV, s. 89; Hosák, L. - Šrámek, R.: Místní jména na Moravě a ve Slezsku I - II, Praha 1970 - 1980, zde I, s. 307, heslo Hundorf; srv. Lexer, M.: Mittelhochdeutsches Wörterbuch, Stuttgart 1992³⁸ s. 91.

2. Na statku hradu Rychmburk byla v roce 1392 tři městečka (*oppidum*): Skuteč, Hlinsko, Svratka. - RT I s. 547. Z nich ve Skutči najdeme několik stop držby Beneše z Vartenberka, jsou to následující sfragistické a heraldické prameny:

Asi od poloviny devatenáctého století je znakem Skutče štít s hradební zdí se dvěma věžemi. Není to však znak původní, byl převzat - zřejmě jako znak honosnější - z pečetidla skutečského rychtáře z roku 1573. Až do sklonku první poloviny devatenáctého století byl znakem města Skutče polcený štít Vartenberků, je s letopočtem 1815 na budově tehdejšího městského špitálu ve Skutči jako znak města; mřížováním vyznačená černá polovina je (heraldicky) vlevo.

Ze sedmdesátých let šestnáctého století je uchován skutečský typář, z roku 1597 je uchován otisk pečeti z jiného typáře, v obou případech je jak na typáři, tak na otisku, polcený štít, černá, mřížkováním vyznačená polovina, je (heraldicky) vlevo.

Vedle znaku na městském špitálu povšimněme si ve Skutči v děkanském kostele Nanebevzetí P. Marie gotické konsoly ze čtrnáctého století, na níž polopostava muže drží v ruce polcený štít, je to zřejmě erb Beneše z Vartenberka. - Wirth, Z.: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Vysokomýtském, Praha 1902, s. 198; Čarek, J.: Městské znaky v Českých zemích, Praha 1985, s. 20, 347 a příloha.

Poznamenejme tu snad, že pokud se týká barev polceného štítu Vartenberků, od středověku provází českou heraldiku nejednotnost v jejich umístění. Ve znakové galerii z roku 1338 na hradě Jindřichově Hradci (Jindřichův Hradec, o. Jindřichův Hradec) má polcený erb Vartenberků černou polovinu (heraldicky) vpravo. Ve znakové galerii z let 1361 - 1362 na hradě Lauf v Horní Falci (Lauf, Bayern, Spolková republika Německo) je černá polovina (heraldicky) vlevo.

August Sedláček, jenž galerii na Laufu znát nemohl, protože byla objevena v roce 1933, tudíž až po jeho smrti, vycházel ze zobrazení erbu ve znakové galerii v Jindřichově Hradci, kde je (heraldicky) pravá polovina polceného štítu černá, levá polovina zlatá. Kolář, M. - Sedláček, A.: Českomoravská heraldika II, s. 16; Růžek, V.: Česká znaková galerie na hradě Laufu u Norimberka z roku 1361, Sborník archivních prací 38/1988, č. 20 s. 107; Nový, R.: Jindřichohradecká znaková galerie z roku 1338, Acta Universitatis Carolinae, Philosophia et historica 3 - 4/1971, Studia historica 6 - 7, s. 179 - 197. Vyobrazení: Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze IV, s. 64; Menclová, D.: České hrady I - II, Praha 1972, zde I, s. 185 - 187.

Skuteczko

1. RT I s. 547; Profous, A.: Místní jména v Čechách IV, s. 89.

Zdiar

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách IV, s. 815, 773; Hosák, L. - Šrámek, R.: Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, s. 810 - 813.

Radczicze

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách III, s. 512.

Lestinka

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách II, s. 509.

Malynne

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách III, s. 13; les "Malinný" uvádí Sedláček, A.: Snůška starých jmen, jak se nazývaly v Čechách řeky, potoky, hory a lesy, Praha 1920, s. 149, 153.

Kwasyce

1. Teplý, J.: K lokalizaci některých osad, viz zde Úvodem, pozn. 1.

Janowicze

1. CDM VII č. 974 s. 677; Retrospektivní lexikon obcí 1950-1970 I - II, Praha 1978, zde I/1, s. 562, 577; II/1, s. 205 pojem Janovičky nezná ani jako pomístní jméno, ani jako místní část obce Doly (Doly, o. Chrudim), byť Janovičky reálně existují jako skupina stavení s kostelem, a tedy jako faktická (místní) část obce Doly. Podrobněji Teplý, J.: K lokalizaci některých osad, viz zde Úvodem, pozn. 1.

2. V souvislosti s místním jménem Doly a s poměrně nedalekým místním jménem Popovec (Popovec, osada obce Řepníky, o. Chrudim) se pokusíme lokalisovat osadu, o níž několikrát mluví prameny pod jmény Vallis sacerdotis, Popův důl, Pfaffenthal. Jsou to následující prameny zmínky:

1226: *Miroslav cum filiis Jan et Budizlav de Valle sacerdotis...* [Miroslav se syny Janem a Budislavem z Dolu kněžského] - CDB II č. 289 s. 290; 1318: *Wikardus de Polna conqueritur super... Bohunek de Popowa Dolu...* [Vikart z Polné pohání... Bohunka z Popova Dolu] - RT I č. 1968 s. 53; 1318: *Wykardus de Polna conqueritur super... Bohunek de Popowa Dolu...* [Vikart z Polné pohání... Bohunka z Popova Dolu] - RT I č. 203 s. 56; 1338: *Mikuláš opat a konvent vyznávají, že se shodli... na Dománkovi z Pfaffenthalu...* - Archiv pražské metropolitní kapituly, katalog listin a listů I, Praha 1956 č. 178 s. 59.

Tato osada dne neexistuje ani pod jménem Kněžský důl, ani pod jménem Popův Důl. Nejsnazší cesta, jak se obtížím s její lokalizací vyhnout, by byla, pokládat ji buď za zmíněný Popovec, nebo za osadou zaniklou. Obojí zjednodušující řešení má ale nesnáze.

Ztotožnění *Vallis sacerdotis* s Popovcem je vratké, protože ať už "vallis", "důl" nebo "thal", jednoznačně jde vždy o důl, i když v novější češtině bychom ovšem řekli, že jde o údolí či o dolinu. Leč osada Popovec, lákající ke ztotožnění kořenem pop-, leží na plošině nad údolím Bětnického potoka nahoře, žádné její stavení nesestupuje pod výraznou hranu tohoto údolí a neleží tudíž Popovec v dolu, v údolí, nýbrž nad ním. Náš *Vallis sacerdotis* to zřejmě nebude.

Naproti tomu osada Doly leží v údolí čili "v dolu" (...*důl*, *stč. dól*, *nč. údolí*, *nhn. Tal*, Machek, V.: Etymologický slovník jazyka českého, s. 134). Toto údolí se táhne se od severozápadu od Janoviček, kde je kostel původně románský, což je okolnost důležitá pro kořen pop-, v délce půldruhého kilometru k jihovýchodu, kde jsou Doly.

Pokládat *Vallis sacerdotis* za osadu zaniklou má nesnáze následující: Posoudíme-li všechny lokality z tohoto regionu z hlediska pozemkové držby, jak ji vidíme v pramenech a jak známe jejich držitele, není k roku 1392 (deskového vkladu) znám držitel osady Doly.

Jsou možná dvě řešení: Buď jejího držitele prameny nezachytily, nebo osada Doly v roce 1392 ještě neexistovala. Neexistence místního jména v pramenech je ale při zkoumání pozemkové držby případ v pramenech dost obvyklý, protože vla-

dycký statek, jenž neprošel odúmrtním řízením nebo nebyl zcizen prodejem, se do pramenů vůbec nemusel dostat. Že k roku 1392 neznáme pro Doly držitele, je tudíž málo dostačující důkaz pro mínění, že Doly v roce 1392 ještě neexistovaly.

Dokonce ani to, že později, v roce 1543, Doly patřily ke statku hradu Rychmburk, není ještě postačujícím důkazem pro mínění, že vznikly až po roce 1392, protože by to nebyl ani první, ani poslední případ osady, připojené k většímu statku v patnáctém či na počátku šestnáctého století. Stát se to mohlo buď v době husitské revoluce, pak by šlo o sekularisaci církevní držby (nejspíše husitským hejtmanem Janem Pardusem z Vratkova), nebo o něco později, pak by šlo o osadu vladyckou a o její získání k většímu statku.

Doly tudíž v roce 1392 mohly být osadou vladyckou, jejíž existenci ze shora uvedených příčin prameny nezachytily, nebo osadou církevní, jejíž existenci z příčiny stejné z pramenů rovněž nemusíme znát.

Poznámka k terminologii: Pokud v této studii užívám termínů "vladyka" a zejména "vladycký statek", jde o jisté zjednodušení a termín "vladycký statek" je vlastně zástupný. V pramenné základně jsou celkem dobře vidět svobodní, ale jejich vrstvy, chceme-li vrstvy "vyšší" a "nižší" šlechty, rozeznáváme značně obtížně; na rozdíl od současníků dění, kteří se - zvláště asi v menším regionu - ve společenském rozvrstvení zřejmě orientovali snadno tak, jako my to umíme v prostředí svém.

"Vladycký statek" znamená mi tudíž menší pozemkovou držbu, obvykle jednu vesnici či jenom její díl bez ohledu na to, patřil-li držitel k "vladykům" nebo k "panošům". Prameny totiž tyto vrstvy, až na zcela nepatrné výjimky, nespecifikují. Užívám tudíž termínů "vladycký statek", případně "drobná šlechta" u vědomí, že poznání stratifikace svobodných českého středověku jsme ještě mnoho dlužni. K těmto vrstvám svobodných srv. Macek, J.: Vladyka, in: Macek, J.: Česká středověká šlechta, Praha 1996, s. 68 n., kde i další studie k této problematice.

*

Osada, již z roku 1226 známe jako *Vallis sacerdotis*, je v rozmezí let 1226 - 1338 zachycena v pramenné základně celkem čtyřikrát, a to v podobách místního jména v latině, v češtině a v němčině. Po každé je tu atribut, uvádějící osadu do souvislosti s kněžským stavem, po každé její jméno zřetelně říká, že šlo o "důl", novočesky údolí.

Komponenty pop- a pfaff- z české a německé podoby odkazují na původ starobylý. Vyskytují se *jen v oblastech nejstaršího osídlení*, říká k tomu Ladislav Hosák, *slova pop (= kněz) se u nás užívalo do konce 13. století... Jméno Popovice označovalo většinou, ne-li vůbec, bývalý majetek kněžský*, říká k tomu Antonín Profous. Popův Důl je tudíž osada starobylá. - Hosák, L.- Šrámek, R.: Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, s. 284; Profous, A.: Místní jména v Čechách III, s. 436.

Z těch čtyř výskytů v pramenech lze leccos vyčíst. Listinou ze září roku 1226 osvobodil Přemysl I. Litomyšlský klášter i jeho lidi od povinnosti zvané "hlava", společného ručení a placení pokuty za nevypátranou vraždu. Královu listinu svědčilo čtyřicet devět šlechticů uvedených jmény *et alii multi* [a jiní mnozí]. Z těch jmény uvedených je několik členů z králova průvodu a jsou tu i královští úředníci z kraje - tak třeba *Janec iudex Wratislaviensis* [Janek, soudce Vratislavský] - a je tu i místní feudálita, mezi nimi také již citovaní *Mirozlav cum filiis Jan et Budizlav de Ualle sacerdotis*. Nevychťeme ovšem, zda jejich půda ve *Ualle sacerdotis* byla svobodná, nebo zda

byli pouhými klienty na půdě klášterní, ale podle analogií odjinud soudili bychom spíše na půdu svobodnou.

Ten druhý pramenný výskyt v půhonu z července roku 1318 je o maličko zřetelnější. Vikart z Polné pohání třináct vladýků z Chrudimska a přilehlé části Mýtska, protože přepadli jeho statek a loupili *in Nyezkow* (Nížkov, o. Žďár n. Sázavou), *in Syrakowie* (Sirákov, o. Žďár n. Sázavou) a *in Pozdiessyne* (Poděšín, o. Žďár n. Sázavou). Ty všechny v půhonu jmenované vladýky známe jako držitele zpupné půdy a jde tudíž až na Pilunga ze Žumberka (pokud by to ovšem nebyl tamní purkrabí) o drobnou vladýckou šlechtu, takže *Bohunek de Popowa dolu* se od nich asi lišit nebude; - CDB II č. 289 s. 290; RT I č. 196 s. 53.

Vallis sacerdotis se tudíž ve třináctém a počátkem čtrnáctého století jeví jako stateček, jenž zřejmě patřil Litomyšlskému klášteru, ale mohla tam být i půda svobodná, držba Miroslavova a jeho synů, později držba Bohuňkova a Dománkova.

Na základě provedené analýzy pramenů písemných, hmotných i terénu lze tudíž vyslovit pravděpodobný předpoklad:

Vallis sacerdotis z roku 1226, *Popuow dol* z roku 1318 a *Pfaffenthal* z roku 1338 jsou dnešní Doly (Doly, o. Chrudim). Doly skutečně leží "v dolu" čili "v údolí", v němž, tisíc metrů od jádra dnešních Dolů, je kostel Zvěstování P. Marie (Janovičky), kostel nepochybně původně románský. Jsou tu tudíž splněny předpoklady jak podle přírodního útvaru (*Vallis, Dol*), tak podle duchovní služby (*Vallis sacerdotis, de Popowa Dolu, Pfaffenthal*), románský kostel časově odpovídá kmenům pop či pfaff-. Byla-li tato osada držbou církevní, mohl ji sekularisovat Jan Pardus z Vratkova, protože jej v roce 1443 známe jako držitele hradu a statku Rychmburk, byla-li osada statkem vladýckým, mohla být ke statku hradu Rychmburk koupena někdy ve druhé polovině patnáctého století. Zjištěný obraz držebních poměrů mluví tudíž spíše pro tento předpoklad, než pro předpoklad pozdního vzniku Dolů po roce 1392. - Srv. též Teplý, J.: K lokalizaci některých osad statku hradu Rychmburk v deskovém vkladu z roku 1392, kde k Dolům s. 137, k Janu Pardusovi s. 159 pozn. 3. Poznamenejme, že také Sedláček, A.: Místopisný slovník historický, Praha b.r. (1908), s. 150, 355, 717 se od svého původního mínění (*ves... povstala teprve v 15. stol.*) přiklonil k názoru, že Popův Důl (*Vallis sacerdotis*) jsou Doly (= Důl), jinak je nejednotnost v citovaných jeho třech heslových výkladech nevysvětlitelná.

Kameniczka

1. Teplý, J.: K lokalizaci některých osad, viz zde Úvodem, pozn. 1.

Wyr

1. Teplý, J.: K lokalizaci některých osad, viz zde Úvodem, pozn. 1.

Zhorz

1. Terénní průzkum autorův. Husitský peníz z depotu je v soukromé sbírce, depot byl nalezen při těžbě dřeva v lešní trati nad Zhoří.

2. Profous, A.: Místní jména v Čechách IV, s. 773 - 774, 815; Hosák, L. - Šrámek, R.: Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, s. 791 - 794, 810 - 813.

3. Profous, A.: Místní jména v Čechách IV, s. 773 - 774, 815; Hosák, L. - Šrámek, R.: Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, s. 791 - 794, 810 - 813, hesla Zhoř Zálesná a Žďár-Zámek.

4. Toto zjištění o postupu osídlení, opírající se o toponomastiku, zcela koresponduje s názorem z dějin právních, jež pronesl Štarha, I.: Královéhradecké městské právo na Moravě, *Vlastivědný věstník moravský* 20/1970 s. 306 - 312 slovy, že *příslušnost Bystřice [Bystřice nad Pernštejnem, o. Žďár n. Sázavou] k hradeckému právu tedy naznačuje možnost starší kolonisace z Čech, snad z oblastí, do níž zasahovalo královéhradecké městské právo.*

To, že Ivan Štarha mluví o právu hradeckém a v dnešní územní organizaci jsou osady Luže i Zhoř obcemi v okrese Chrudim, věc nijak nepopírá, protože obě tyto osady ve středověkém správním členění ležely v Mýtsku, jež (alespoň ve čtrnáctém století, následující citace je z roku 1380) bylo spjato s Hradeckem: *Anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo iste liber proclamationum formatus est... Tabula provinciarum: A. Grecensis et Mutensis...* [Leta Božího tisícího třístého osmdesátého tato kniha provolání založena byla... Seznam krajů: A. Hradecký a Mýtský...] - *AC* XXXI s. XXX.

Hniewieticze

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách I, s. 648.

2. Frolík, J.: Záchranný výzkum na hradě Rychmburku v roce 1994. Zprávy musea v Hradci Králové 20/1994 s. 109 - 114.

Brichta, A.: Bývalé panství Richenburské, s. 162, 165, sice říká, že předchůdcem kamenného hradu Rychmburk byla dřevěná tvrz Radyně, neuvádí však, zda jde o jeho domněnku, či zda dřevěnou tvrz vzal z tradice místních obyvatel. Již Sedláček, A.: Hradý I, s. 75 se slovy *v čemž jim do slova věřiti nemusíme* stavěl ke dřevěné tvrzi a eo ipso k této tradici spíše skepticky.

Mirzetin

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách III, s. 90, hesla Miřetín, Miřetice.

2. Pokud v heslu předchozím, v heslu tomto i v heslech jiných uvádíme, že osobní jméno, od něhož je odvozeno jméno místní, nacházíme v Podlažickém nekrologiu, přebírajíce tyto údaje z díla Antonína Profousa, ani zdaleka tím jaksi mezi řádky nenaznačujeme, že dotyčné osady, patřily původně ke statku Podlažického kláštera benediktinů (Podlažice, o. Chrudim) a staly se (později) součástí statku hradu Rychmburk. Pro takovýto předpoklad nejsou totiž ani nepřímé a tím méně přímé pramenné doklady, nehledě na to, že pro vznik statku hradu Rychmburk přímé pramenné doklady nejsou vůbec.

Nicméně existence a jisté krajové relace těchto osobních a místních jmen tu jsou, snad je lze vidět jako stopy jmen v regionu častějších či obvyklých.

Lessany

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách II, s. 508.

2. Šmilauer, V.: Osídlení Čech ve světle místních jmen, Praha 1960, s. 34

Pojem "nejstarší sídelní území" nelze si pro sklonek dvanáctého a počátek třináctého století představovat tak, že osídlení nepřekračovalo určitou hranici nadmořské výšky. Nejsou to jen tyto dvě osady, jež by pro to svědčily. Tak ku příkladu markrabě Přemysl potvrzuje listinou z 29. července 1235 klášteru Doubravnickému držbu osad *Manov* (Maňová, 417 m, okres Žďár n. Sázavou), *Clococh* (Klokočí, 509 m, okres Žďár n. Sázavou), *Racov* (Rakové, 458 m, o. Žďár n. Saza-

vou), osad ležících ve výškovém pásmu 400 - 500 m. Podíl tak zvané "vnitřní kolonisace" musel být daleko větší, než jak si často běžně představujeme. - CDB III/1 č. 119 s. 148; srv. Teplý, J.: Pernštejnové ve 13. a 14. století, s. 15. K problematice vnitřní a vnější kolonisace a osídlení srv. Boháč, Z.: K metodice studia dějin předhusitského osídlení v Čechách, *Historická geografie* 17/1978, s. 3 n.

3. *Staročeské láz je pole nebo louka získaná tříbením lesa, tedy zpravidla pole na rovném nebo jen málo skloněném povrchu nahoře mezi lesy. Proto osady nebo tratě zvané... Lažany... jsou zpravidla vysoko položené uprostřed lesů, jejich původ z lesní půdy je patrný na první pohled.* - Machek, V.: Etymologický slovník jazyka českého, s. 322.

Pozoruhodné je, jak konfigurace terénu a jeho засídlení s místními a pomístními jmény dodnes odpovídají stavu, z něhož osady téměř před tisíciletím vznikly. Lešany a Lažany dělí něco přes dva kilometry. Jižně od Lešan jsou lesy, severovýchodně od Lažan jsou lesy a bývalá románská věž kostela v Lažanech vyniká nad terén, jsou Lažany - mluveno s Václavem Machkem - ne jenom "málo skloněném povrchu".

4. O komunikacích bude v souvislosti s osídlením a se strukturou držby na české i na moravské straně pojednáno v navazující třetí studii.

5. Merhautová, A.: Raně středověká architektura v Čechách, Praha 1971, s. 153. Polohou na okraji osady patří kostel sv. Václava v Lažanech ke starší vrstvě kostelů. Tato jeho poloha na okraji osady je dnes poněkud zakryta novější zástavbou na východě obce při komunikaci, ale na kresbě Karla Liebschera z počátku let osmdesátých minulého století a ještě na fotografiích z počátku století našeho je vidět stav původní. - Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze I, s. 85; Wirth, Z.: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Vysokomýtském, s. 75.

K poloze kostelů srv. Boháč, Z.: K metodice studia dějin předhusitského osídlení v Čechách, s. 22 - 23; k patrociniu týž: Patrocinia v Čechách době předhusitské a barokní in: Pražské arcibiskupství 1344 - 1994, s. 168, kde oblibu svatováclavského patrociniu klade - s příslušnou mírou rezervy - do doby před polovinou 12. století.

6. Hosák, L.: Zásady při určování směru středověkých cest, *Časopis Společnosti přátel starožitností* 65/1957, s. 147 - 148; týž: Poznámky k určování směru středověkých obchodních cest, *Miscellanea (Supplementum V. Krkonoše - Podkrkonoší)*, Trutnov 1969, s. 36 - 45; týž: K svatováclavským patrociniím na Moravě, *Časopis Matice moravské* 89/1970, Brno, s. 184 - 188.

Bezwezcze

1. Teplý, J.: K lokalizaci některých osad, viz zde Úvodem, pozn. 1.

Daleticze

1. Teplý, J.: K lokalizaci některých osad, viz zde Úvodem, pozn. 1.

Sstiepanow

1. Autorův terénní průzkum. Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze I, s. 93, leč Petr ze Štěpánova z let 1403 a 1405 nepatří ke Štěpánovu u Přelouče, srv. Teplý, J.: Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku, s. 97 - 98, kde o Petrovi

ze Štěpánova. Petr z Chroustovic ale bratrem Petra ze Štěpánova nebyl, v tom směru opravuji omyl.

2. AČ XXXV č. 7 s. 418; AČ XXXVI č. 27 s. 750; AČ I s. 393.

3. Kostel sv. Matouše ve Štěpánově stojí na okraji nepravé ostrožny. Stavba je směsí slohů. Presbyterium je gotické, východní část lodi pochází rovněž z gotiky, o čemž svědčí zazděné okno s lomeným obloukem v severní stěně. Loď byla prodloužena v baroku, věž je masivní a může být staršího původu. Pozoruhodná je zpráva z roku 1677 říkající, že kostel je obehnan silnou zdí. Existující oválná hřbitovní zeď z opuky má všude sílu jeden metr, na venkovský hřbitov hmota dost nezvyklá. Je to patrně ona zeď z roku 1677 a může být i původu staršího a pocházet ze starého opevnění kostela, jenž k tomu svojí polohou přímo vybízí. Zpravuje o ní R(oyek), J. K.: Biskupství Litomyšlské, Památky archeologické 9/1871 - 1874, s. 751.

Lhota

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách II, s. 565; mapa 1: 50 000 Vysokomýtsko a Skutečsko, Praha 1998.

Odradow

1. Je to listina z 13. prosince 1349, originál SÚA Brno, fond Benediktini Rajhrad E 6, č. 383; CDM VII č. 974 s. 676 - 677. Stejného obsahu je listina ze 4. listopadu 1350, originál SOA Svitavy, MA Litomyšl, fond Městské úřady I a, Listiny, č. 9, není editována; její rajhradský stejnopis: CDM VIII č. 52 s. 26 - 27.

2. Terénní průzkum autorův.

3. K poloze kostela srv. Boháč, Z.: K metodice studia dějin předhusitského osídlení v Čechách, s. 22 - 23; k patrocinium týž: Patrocinia v Čechách době předhusitské a barokní in: Pražské arcibiskupství 1344 - 1994, s. 168, kde oblibu svatobartolomějského patrocinia klade - s příslušnou mírou rezervy - do doby po polovině 12. století.

4. Místní jméno Otradov má původ v osobním jménu Otrad, znamenajícím totéž co Nerad. - Profous, A.: Místní jména v Čechách III, s. 308.

5. Poměry analogické, to jest německou koloniaci v krajině nepochybně již osídlené a opětný návrat k místním jménům českým, zaznamenáváme ve čtrnáctém století na Holicku (Holice, o. Pardubice), viz Šimák, J. V.: České dějiny I/5 Středověká kolonisace, s. 1249 n.

Ranna

1. Srv. Teplý, J.: K lokalisaci některých osad, heslo Kwasycze, viz zde Úvodem, pozn. 1.

2. Profous, A.: Místní jména v Čechách III, s. 538. Kdyby nebylo onoho "Hrbatého" Kostelce, pokládal bych asi výklad Antonína Profousa za upřílišněný, ale padá na váhu, že byl z regionu a těchto jevů si jistě od mládí všímal. Podotkněme, že žil v době, kdy myšlení a vyjadřování lidí nebylo nivelisováno medii, především televizí, lidé se bavili, jak uměli. A to mluvíme o konci minulého a první polovině našeho století, co nad to ve středověku!

Woytiechow

1. Teplý, J.: Pernštejnové. Časopis Národního musea 168/1989, zvl. s. 32 a 36; tyž: Pernštejnové ve 13. a 14. století, s. 10, 16, 25.

2. Profous, A.: Místní jména v Čechách IV, s. 599 - 600; Hosák, L. - Šrámek, R.: Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, s. 736 - 737.

3. Libický újezd je v listině knížete Vladislava II., kladené do let 1146 - 1148 - CDB I č. 158 s. 163 - 165. Druhá oblast je ve spuriu krále Vladislava I. z 20. ledna 1167, citována je část *Circuitum etiam ego rex Wladizlaus eidem ecclesie contuli, qui dicitur Nalubnem, cum pratis omnibus, que vocantur Napolickah...* [Újezd též já král Vladislav témuž kostelu propůjčil jsem, jenž je řečen Na Lubném, se všemi lukami, jež jsou nazývána Na Poličkách...] - CDB I č. 399 s. 411 - 415. O problematice jak pramenné základny - pravosti obou listin - tak topografické obou oblastí, bude pojednáno v navazující třetí studii.

Pokrzikow

1. Profous, A.: Místní jména v Čechách III, s. 419.

Z technických důvodů bude dokončení studie "Osady statku hradu Rychmburk v roce 1392" se shrnutím, soupisem pramenů, pomůcek a literatury a s cizojazyčným resumé otištěno ve sborníku Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, Institute of Languages and Humanities 6 (2000).